

be is mutatják az adatbázisból való lekérdezés módját.

A kötet legnagyobb részét az adott időszakban Bécsben megjelenő különböző nyelvű 125 napilap adatai teszik ki. Az egyes lapokra vonatkozó primer – tehát minden az autopszia alapján magából az újságból vett információ – (cím, a címhez tartozó kiegészítő adatok, formai adatok, periodicitás, ár, impresszum adatok, nyomda) és szekunder adatok (a lap politikai iránya, példányszáma és hasonló, általában a kiadóktól vagy más forrásokból származó információk) után a könyvtári adatok következnek. A címlista hat nagy bécsi könyvtár állománya alapján készült, tartalmazza a lap jelzetét az adott könyvtárban, valamint, hogy kötött vagy kötetlen állapotban őrzik, készült-e róla mikrofilm és az esetleges melléklapok vagy utódlapok címét. Itt jegyezzük meg, hogy aki ismeri az Országos Széchényi Könyvtár ún. szolgálati katalógusát, az ne várjon az Osztrák Nemzeti Könyvtárban hasonlóan részletes nyilvántartást, mely a hiányzó számokat egészen pontosan feltünteti. Ott minden esetben csak annyi szerepel, hogy az adott év hiányos, s ezt a bibliográfia is így veszi át. Az egyes tételeket az újságok fejlécének reprodukciója teszi egymástól jól elkülöníthetővé. Végezetül minden címhez az 1945 után megjelent szekunder irodalom felsorolása kapcsolódik.

A függelékben az 1918 és 1945 között Bécsben megjelenő napilapok betűrendes mutatója következik, majd az 1918 és 1945 között indult és megszűnt lapok kronológiai táblázata, végül az 1945 után megjelent, mind egyes lapokat, mind átfogó kérdéseket tárgyaló igen részletes és kitűnően összeállított bibliográfia és a névmutató zárja.

A kötetnek van hungarika vonatkozása is, a 20-as években Bécsben megjelenő emigrációs magyar napilapok pl. *Bécsi Magyar Újság*, *Vörös Újság*, *Jövő* is szerepelnek benne. Érdeklődéssel várjuk a sorozat többi tagjának megjelenését is. Kíváncsios lenné, hogy e fontos és hézagpótló kézikönyv minél több könyvtárban hozzáférhető legyen, hiszen összefoglaló osztrák sajtótörténet hiányában (Kurt Paupié *Handbuch der österreichischen Pressegeschichte 1848–1959* című munkája, mely tematikailag ill. pártállás szerint kiválasztott lapokat tárgyal, is csak előmunkának tekinthető ezen a téren) jelenleg ez a korszak legteljesebb bibliográfiai feldolgozása.

RÓZSA MÁRIA

Dokumenta Pragensia. Číslo X/1–2. Sestavili: VÁCLAV LEDVINKA, Jiří PEŠEK. Praha, 1990 [1992] Archiv hlavního města Prahy. 536 p.

„*Előmunkálatok a prágai könyves kultúra történetének megírásához*” – adhatnánk alcímül a visszatárlatán megjelent két kötetnek. Valóban, a 35 tanulmány közül számos olyan igénnyel készült, hogy nem csupán a szűkebb témakör legújabb kutatási eredményét jelenti, hanem a megelőző szakirodalom módszeres összefoglalása is.

Ivan Hlaváček a prágai könyvkiadásnak és könyvterjesztésnek a könyvnyomtatás feltalálása előtti történetét pontosan ilyen módszeresen dolgozta fel: a prágai egyházi hierarchia, annak könyvszükséglete, a prágai kulturális intézmények fejlődése, majd a könyv- és könyvtár a prágai társadalom életében témaköröket nem elkülönített alfejezetek köré csoportosította, s azokat a tényeknek az összefoglalását sem, amelyek a másolóműhelyek tevékenységét, a társadalom egyes csoportjainak könyvgyűjtési, olvasási szokásait, illetve az egyes intézmények könyvvvel kapcsolatos tevékenységét dokumentálják. Hlaváček külön kitér a könyvimport kérdésére, a könyvkiadás és a könyvkereskedelem huszitizmus előtti és utáni különbségeire. Dolgozatának második része már a mai cseh humán-tudományszervezésben kiemelkedő Hlaváček professzort mutatja be, hiszen a középkori könyvanyag katalógizálási problémáit mutatja be mind szakmai, mind szervezési oldalról.

Az azt követő írások ezt az összetett képet árnyalják egyes részeredmények felmutatásával. Az első csehországi bencés rendház a Szent György kolostor volt (973-tól). Az itt működő scriptorium történetének egy-egy fejezetét írta meg Václav Plocek, illetve Zdeňka Hledíková. Mindkét tanulmány a műhely fénykorából, a 14. század első évtizedeiből származó kéziratokat vizsgál. Plocek a zenei kéziratok európai mintáit próbálja kinyomozni, s itáliai, salzburgi és szászországi párhuzamokat fedez fel: Hledíková pedig 17, ez időből származó (Kunigunda apátnő ideje) szerkönyvet tett kutatása tárgyául, s arra az eredményre jutott, hogy létezett egy kolostori másolóiskola, amely a domonkosokkal, illetve a kanonok-kollégiummal együttműködve dolgozott. A 17-ből 16 kódex két kéz írása, de a scriptorok személyét nem tudta azonosítani. Tartalmilag is érdekesek e kódexek, hiszen a legrégibb cseh zsolnártárafrázis is egyikükben található. E tanulmányokat Jiří Pražák munkahipo-

tézise követi, amely szerint a Sztrahovon is működött egy másolóműhely a 13. században. A premontrai rendházban való másolásra utaló jeleket talált ugyanis 7 (de talán 10) kódexben.

Karel Stejskal a Cseh Nemzeti Könyvtár illuminált kódexeinek művészettörténeti tanulságait összegzi, de részletesen a IV. Vencel Bibliáját illumináló mester munkáival, illetve a sedletzi kolostor 13. századi Breviáriumával foglalkozik.

Jakub Vitovský tanulmánya ismét az összefoglaló munkák sorába tartozik. A brünni és a prágai 14. századi könyvkötő műhelyek párhuzamos története ez, amelyből megtudhatjuk, hogy a nagyobb múltú brünni udvari műhelyből (Vitus prépost környezete) az egyes mesterek miként jutottak el Prágába, ott is hagyományt teremtve.

Fontos kérdés, hogy az egyetem, amely könyvhasználó, de egyben könyvkiadó hely is, mikortól számít ténylegesen könyvfogyasztónak? A prágai egyetemen a 14–15. században létezett könyvtárak történetének tükrében próbál e kérdésre választ találni Michal Svatoš összefoglaló írásában. Az első könyvjegyzék az alapító Károly könyvtárára – amelyet a „Károly Kollégium”-ra hagyományoz – a 14. század 70-es éveiből való. Ez a 200 kötet kezdetben csak a professzorok számára volt hozzáférhető, de a 15. század folyamán már a diákok is jogot nyertek a használatára. Vencel király „Mesterkollégium”-ának és a „Mindszentek Kollégium”-nak is volt külön gyűjteménye, de részben a használat korlátozása, részben az oktatás módja (lectura) nem engedte, hogy az oktatási-tanulási folyamat szerves része lehessen a könyvhasználat. Ez majd csak az olcsó nyomtatott könyv elterjedésével valósul meg, s nem előbb a 16. század első harmadánál.

Ahogy a könyvkötő műhelyek tekintetében Brünn járt Prága előtt, úgy a csehországi nyomdászat szempontjából Pilzen előzte meg. Míg Pilzenben már 1468-ban működött nyomda, addig a szakirodalmi hagyomány szerint Prágában csak 1487-ben jelent meg az első nyomtatott könyv. Antonin Kostlan mostani tanulmánya kettő, 1479-ben fellelhetően Prágában megjelent könyv keletkezéstörténetét mutatja be (példányt ő sem talált). Adatai szerint az 1478-ban Prágába költözött bíboros érsek (előtte Pilzenben volt az udvara) a nyomdát is magával vitte, s az első kiadványok a „Missale Ecclesiae Pragensis” és egy „Agenda Pragensis” voltak. A nyomdász, egy bizonyos „Johannes”, felte-

hetően azonos Johann Kamp-pal, aki ezután mehetett Speierbe a Drach-műhelybe tudását pallérozni, s 1499-ben tért vissza Prágába.

A kötet legterjedelmesebb írása Jiří Pesek és Bedriska Wizzdálková munkája: „*Id. és ifj. Johann Jičinský nyomdái (1563–1590)*” A szisztematikusan levéltári kutatás eredménye a részletes életrajzok, a termékJegyzékek, a hagyatéki inventáriumok, a nyomdai felszerelések leltárjai. A nyomda is műhelyként működött ugyan, de több korszakában fuzionált a legnagyobb, Georg Nigrinus-éval. Id. Johann Kičinský 1562-ben lett prágai polgár, 1563–1568-ig 7 könyvet adott ki, s 1570-ben halt meg. Az ifj. Johann Jičinský gyámja Georg Nigrinus lett, aki átvette a nyomdát, amíg az ifjú tanulmányainak szentelte idejét Prágában (1571-ben immatrikulál). A nyomdát 1586-ban veszi vissza saját kezelésbe, s rögtön újabb 7 könyvet ad ki. Fiatalon, 1590-ben halt meg, özvegyét és fiát ismét csak Nigrinus gyámolítja, s a nyomdát is ő veszi át. A Filoxen Jičinský-nyomda profilja a lutheránus szellemiségű kiadványok (énekeskönyvek, iskolai könyvek) voltak.

Az előbb említett Georg Nigrinus spanyol nyelvű kiadványairól szól Jaroslava Kašparová írása. Nigrinus összesen mintegy 600 kiadványt jelentetett meg, ebből csupán néhány spanyol nyelvű. Érdekessége a dolognak inkább abban áll, hogy e kiadványok keletkezéstörténete kapcsán megismerhetjük egy 16. századi humanista diplomata, Juan de Borja kulturmissziós tevékenységét. Ő maga is szerző, Nigrinus kiadja egy emblémás-könyvét (*Espesas morales*), de közvetíti a spanyol politika igazolásául írott történeti munkákat (pl. Pedro Cornejos: *Historia de las civiles guerras y rebellion de Flandres*), s ugyanígy spanyol zeneelméleti műveket is (pl. Mateo Flecha: *Libro de musica de punto*).

Petr Daněk az 1620 előtti prágai zenei nyomtatványok kiadástörténetét írta meg e kötetben. A cseh liturgikus könyveket, az egyházi és a világi zenei műveket főként külföldön nyomták. A prágai nyomdák csak, a 16. század utolsó évtizedeiben kapcsolódtak be e tevékenységbe. A vokálpolyfoniai munkák azonban csaknem kivétel nélkül Prágában jelentek meg. Az első ilyen Mikuláš Konáč munkája (1525), majd Jiří Nicolaus zeneiskolája körül keletkezett egy kiadványkör az 1560–70-es években. 1570-től csaknem valamennyi ilyen nyomtatvány Georg Nigrinus műhelyéből került

ki, s ő nyomtatta a császári udvar igényelte zenei könyveket is.

Úgy tűnik, hogy a Fehérhegy előtti időkben a megrendelésen és a patronátus-rendszeren keresztül érvényesült a könyvkiadás és a könyvkereskedelem kontrollja Csehországban, s részben a megrendelők és patronusok vették át a könyvterjesztők szerepét — hangzik Jaroslav Pánek, a prágai könyvkereskedelem történetét összefoglaló tanulmányának konklúziója. A tanulmány forrásanyaga: a Rosenberg család, az olmützi püspökök, Cseh- és Morvaország főpapjainak könyvrendelése és a hozzájuk tartozó számlák. Nagy tételben vásároltak elsősorban iskolai könyveket, katekizmusokat, szerkönyveket, diétai határozatokat, polemikus iratokat. Az iratanyag bepillantást enged abba is, milyen formában terjesztették ezeket, mert az említettek gondoskodtak a célzott terjesztésről is.

Bohumil Nuska tanulmányának alapkérdése: mikor, milyen gyakorlati tevékenység kötődött az egyes könyves szakmák elnevezéséhez? A 14. században a könyvkötők már céhbe tömörültek, de nemcsak könyvkötéssel, hanem kereskedelemmel is foglalkoztak. A 16. században különül majd el véglegesen e két szakma. A prágai könyvkiadás nagyon kevés kiadói kötetést vagy kiadói kolligátumot ismer. Ferdinánd király 1547-es, a prágai könyvnyomtatást betiltó rendelete a Nürnberg, Majna Frankfurt, Lipcse-orientált kereskedelem megerősödését, illetve a könyvkötő műhelyek elszaporodását hozta magával. Csehországon belül pedig kialakult a munkamegosztás a vidéki kiadók s a prágai kötők, kereskedők között.

A Documenta Pragensia X/2. kötete a Fehérhegytől az első Világháborúig tartó időszak könyves története. Alena Richterová a raudnitzzi Lobkowitz család levéltárában lévő könyvszámlákat vizsgálta (1673–1900), s a család szerepét, melyet a prágai könyvkiadás és kereskedelem történetében töltött be, mind nagyvásárló s patronus. A 18. század végéig nem volt favorizált nyomdász vagy kereskedő család, de a 19. században szinte kizárólag a Franz Topic céggel dolgoztattak.

Věra Smolová-Kropáčová a rézmetsző, könyvkereskedő prágai tanácsos Kaspar Zacharias Wisin (1664–1748) tevékenységét mutatja be, kitekintéssel arra a tevékenységre, melyet a család folytatótt Wussin halála után. Jaroslava Hoffmannová a prágai „hivatalos nyomdászat” jelenségét mutatja

be: a kancellária és a törvényhozó szervek privilegizált nyomdászainak helyzetét, e helyzet előnyeit és korlátait mutatja be 1492-től a 19. század végéig kevésbé alapos tanulmányban.

Zdeněk Šimečeknek a 18. századi prágai könyvkereskedelem „egyes kérdéseiről” írt tanulmánya a szerény cím mellett nagyon alapos, s valóban fontos kérdéseket vet fel s válaszol meg. Bemutatja azt a szerepet, amelyet a könyvkereskedő játszott az egyre szélesedő olvasóréteg ízlésének formálásában. Ez a kereskedő réteg, amely a Monarchia előnyeit kihasználva az észak-németországi könyvtermés Birodalmon belüli közvetítőjévé tudott válni, a prágai könyvkiadást a nemzetközi forgalomba tudta kapcsolni. Legerősebb kapcsolataik a lipcsei és a bécsi kereskedőkkel voltak, Nürnberg korábbi domináns hatása viszonylag meggyengült.

Jiří Pokorný, aki a prágai polgárság 18. századi olvasmányműveltségéről már több fontos tanulmányt írt, most a cseh könyvkultúra egyik első teoretikusát, a jezsuita Antonín Koniast és műveit mutatja be. Konias a 18. század első harmadában megjelent írsaiban egy olyan programot ír le, amely részletezi a könyvnek az ember életében, formálódásában, s persze formálásában betöltendő szerepét.

Valtentin Urfus az újkori szerzői jog Monarchia-beli történetét írta meg. Az angliai 1709-es copyright-törvény után a szerzői jog sok országban viták tárgya lesz. A Monarchián belül az 1755. február 11-i udvari pátens az első szabályozó jellegű rendelet (ez az egyes tudományos művek utánnyomását szabályozza). Az 1846. október 19-i pátens már 30 évre copyright-ot ad a szerzőknek, s ez örökölheto is. A század végére, a 1893. április 26-i, illetve az 1895. december 26-i törvénnyel kerül a Monarchia szinkronba az európai törvénykezéssel.

A cseh nemzeti mozgalmak és a könyvkiadás és könyvkereskedelem 19. századi történetéről több tanulmány szól: Wendel Matthias Krammer nyomdája a cseh nyelvújítási, nyelvapolási mozgalmak és a cseh irodalom pártolásának egyik központja a 18–19. század fordulóján. A nyomda és a „Ceská expedice” című lap történetét mutatja be Jan Novotný. A cseh nemzeti öntudat fejlődésében nagy szerepet játszott Tadeas Hájek 1541-ben megjelent krónikájának 35 füzetben, folytatásokban való kiadása. A bécsi Schönfeld-nyomdának a cseh nemzeti mozgalmakat segítő tevékenységét elemzi e pél-

da alapján Jaroslav Kolár. Frantisek Černý pedig a Bohumil Haase-kiadó (Prága) és a hazai patrióta közönség kapcsolatát elemzi egy olyan általános kép keretében, amely a cseh nyelvű színházi irodalom prágai megjelenését mutatja be. A Királyi Cseh Tudományos Társaság kiadványterjesztési politikája (1884–1914) is csatlakozott a nemzeti törekvésekhez. E tevékenységükről Karel Šindelář írt tanulmányt. Stanislav Balik pedig a 631 füzetben 1881–1908-ig megjelent cseh enciklopédia kiadástörténetét vázolja.

A 19. századi ipari fejlődés és a nyomdai-par, a korszak nyomdaipari árproblémái a témája Zdeněk Mika, Otto Smrček, Milan Moškoř és Hana Svatošová tanulmányainak.

Pravoslav Kneidl és Eva Rysavá egy hazánkban még nem kutatott [ha egyáltalán létező] nyomtatványtípus 18. illetve 19. századi kiadástörténetét mutatja be. A „Bänkellied”-ről, illetve a „Krämerlied”-ről van szó, amely napjainban Németországban ismét terjedőben van. Ezek a többnyire egylapos nyomtatványok általában aktuálpolitikai eseményekről, botrányokról, érdekes esetekről szóltak. Kocsmákban, falvak központjaiban tűzték ki őket, s valaki olvasni tudó előadta, elénekelt a körébe gyűlőknek a történetet. A tanul-

mányok bemutatják e nyomtatványtípus árusítási szokásait, fogyasztói körét, s bemutatják azokat a nyomdászokat, akik ilyeneket adtak ki.

A prágai zsidó könyvkiadást két tanulmány mutatja be: Jiří Kudela a 16. századtól kezdődően, de a 18–19. századra is koncentrálva ad átfogó képet, statisztikákkal. Helena Krejčová pedig a Siegfried Kapper Tudományos Társaság (a Cseh-Zsidó Tudományos Társaság) kiadói tevékenységét az 1881–1938-ig terjedő időszakban rajzolja meg.

Az augsburgi Allgemeine Zeitung Közép-Európa legismertebb napilapja volt a 19. század első felében. Jiří Koralka azt vizsgálta, hogy a prágai szépirodalmi könyvtermés milyen visszhangra talált ezen újság recenziós rovatában.

Miroslava Hejnová elméleti tanulmányt írt az aukciókatalogusok könyvtártörténeti forrásértékéről, František Holec pedig a kötet záró tanulmányában az 1945. május 8-án elégett, akkor 100.000 kötetes, 1801-ben alapított Prága Város Levéltára Könyvtárának történetét írta meg. E gyűjtemény a leggazdagabb Prága helytörténeti kincsesár is volt egyben.

MONOK ISTVÁN

A kiadásért felel az Argumentum Kiadó igazgatója

Szedte az Argumentum Kft.

Megjelent 10,368 A/5 ív terjedelemben

HU ISSN 0025–0171

Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme

Felelős vezető: Marinescu Miklós

Szármítógépes szerkesztés: Köves Gabriella

TARTALOM

<i>Körmendy Kinga</i> : A 14–15. századi bolognai egyetem könyvkultúrájának egy magyar vonatkozása kódexe	1
<i>Jankovics József</i> – <i>Monok István</i> : Dudith András könyvtára	16
<i>Barlay Ö. Szabolcs</i> : A Kolozsvári Disputa 31 tézise	28
<i>Fried István</i> : Magyar hírlapi kísérlet Lipcsében (1843/44)	41
<i>Pomogáts Béla</i> : A kolozsvári Napkelet (1920–1922)	56

KÖZLEMÉNYEK

<i>Borsa Gedeon</i> : Nyomtatott tudósítás az 1514. évi magyarországi parasztháborúról	62
<i>Szelestei N. László</i> : Oláh Miklós könyvkölcsönzéséről	66
<i>Gömöri György</i> : Egy boroszlói humanista magyar tárgyú költeményei	68
<i>Heltai János</i> : Még egyszer Apáczai „ismeretlen munkájáról”	74
<i>Németh S. Katalin</i> : Sigmund von Birken magyar kapcsolatai	78
<i>Boros István</i> : Guillelmus de Moerbeke Arisztotelész-fordítása	82
<i>Marczell Péter</i> : Körösi Csoma göttingeni olvasmányai	83
<i>Nagy Erzsébet</i> : Szerkeszthette-e Somogyi Károly A magyar korona országaihoz tartozó római katolikus papság és szerzetesrendek egyetemes névtárát?	87
<i>Fehér Katalin</i> : Beély Fidél és az első magyar pedagógiai bibliográfia	88
<i>Somkuti Gabriella</i> : A Széchényi Könyvtár kísérlete a Zrínyi-könyvtár megvételére 1891-ben ..	93

FIGYELŐ

<i>Rozsondai Marianne</i> : Csapodiné Gárdonyi Klára (1911–1993)	98
<i>Kókay György</i> : Kétszáz éves az Egri Főegyházmegyei Könyvtár	99
(–y): Gulyás Pál emlékülés	100
<i>Földvári Sándor</i> : Hodinka Antal emlékkonferencia Nyíregyházán	100

SZEMLE

Gondolatok a könyvtárban. Thoughts in the Library. Köszöntjük Rózsa Györgyöt 70. születésnapja alkalmából. Bp. 1992. (<i>Sebestyén György</i>)	102
Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Esztergom. Hrsg. Vizkelety András. Bp. 1993. (<i>Erdő Péter</i>)	103
Csapodi Csaba – Csapodiné Gárdonyi Klára: Bibliotheca Hungarica I–II. Bp. 1988–1993. (<i>Madas Edit</i>)	105
Pavercsik Ilona: A kassai könyvek útja a nyomdától az olvasóig. Bp. 1992. (<i>Szelestei N. László</i>)	106
Pintér Márta Zsuzsanna: Ferences iskolai színjátszás a XVIII. században. (<i>Varga Imre</i>)	107
Az iskolai színjáték és a népi dramatikus hagyományok. Debrecen, 1993. (<i>Mózes Huba</i>)	109
Rejtő István: Mikszáthiada. Cikkek, tanulmányok. Bp. 1992. (<i>Nemeskéri Erika</i>)	111
Marinelli-König, Gertrude: Polen und Ruthenen in den Wiener Zeitschriften des Vormärz. Wien, 1992. (<i>Fried István</i>)	111
Die Wiener Tageszeitungen. Bd. 3. Frankfurt am Main etc. 1992. (<i>Rózsa Mária</i>)	112
Documenta Pragensia. Císlo X/1–2. Praha, (1992) (<i>Monok István</i>)	113

SOMMAIRE

<i>Körmendy, Kinga</i> : Un codex ayant un rapport hongrois de la culture de livres de l'Université de Bologne aux XIV ^e –XV ^e siècles	1
<i>Jankovich, József—Monok, István</i> : La bibliothèque d'András Dudith	16
<i>Barlay, Ö. Szabolcs</i> : Les 31 thèses de la Dispute de Kolozsvár	38
<i>Fried, István</i> : Un essai de journal hongrois à Leipsic (1843–1844)	41
<i>Pomogáts, Béla</i> : La revue Napkelet de Kolozsvár (1920–1922)	56

CONTRIBUTIONS HISTORIQUES

<i>Borsa, Gedeon</i> : Un rapport imprimé sur la guerre des paysans de Hongrie en 1514	62
<i>Szelestei, N. László</i> : Sur un prêt de livre de Miklós Oláh	66
<i>Gömöri, György</i> : Les poèmes ayant un sujet hongrois d'un humaniste de Breslau (Wrocław) ..	68
<i>Heltai, János</i> : Encore une fois sur un „ouvrage inconnu” d'Apáczai	74
<i>Németh, S. Katalin</i> : Les relations hongroises de Sigmund von Birken	78
<i>Boros, István</i> : La traduction d'Aristote de Guillelmus de Moerbeke	82
<i>Marczell, Péter</i> : Les lectures de Goettingue de Körösi Csoma	83
<i>Nagy, Erzsébet</i> : Est-ce que Károly Somogyi pouvait être le rédacteur de l'ouvrage „Registre nominal général du clergé catholique romain et des ordres religieux appartenant aux pays de la couronne hongroise”?	87
<i>Fehér, Katalin</i> : Beély Fidéi et la première bibliographie de pédagogie hongroise	88
<i>Somkuti, Gabriella</i> : La tentative de la Bibliothèque Nationale Széchényi d'acheter la Bibliothèque Zrínyi en 1891	93

CHRONIQUE

<i>Rozsondai, Marianne</i> : Csapodiné Gárdonyi Klára (1911–1993)	98
<i>Kókay, György</i> : La Bibliothèque de l'Archidiocèse d'Eger a 200 ans	99
–y: Une séance en commémoration de Pál Gulyás à Pécs	100
<i>Földvári, Sándor</i> : Une conférence en commémoration d'Antal Hodinka à Nyíregyháza	100

REVUE

Réflexions dans la bibliothèque. Thoughts in the Library. (Hommage à György Rózsa à l'occasion de son 70 ^e anniversaire.) Bp. 1992. (<i>Sebestyén, György</i>)	102
Mittelalterliche lateinische Handschriftenfragmente in Esztergom. Hrsg. von András Vizkelety. Bp. 1993. (<i>Erdő, Péter</i>)	103
Csapodi Csaba – Csapodiné Gárdonyi Klára: Bibliotheca Hungarica I–II. Bp. 1988–1993. (<i>Madas, Edit</i>)	105
Pavercsik, Ilona: La route des livres de Kassa de l'imprimerie aux lecteurs. Bp. 1992. (<i>Szelestei, N. László</i>)	106
Pintér, Márta Zsuzsanna: L'art dramatique aux écoles franciscaines au XVIII ^e siècle. (<i>Varga, Imre</i>)	107
L'art dramatique aux écoles et les traditions dramatiques populaires. Debrecen, 1991. (<i>Mózes, Huba</i>)	109
Rejtő, István: Mikszáthiada. Articles et études. Bp. 1992. (<i>Nemeskéri, Erika</i>)	113
Marinelli-König, Gertrude: Polen und Ruthenen in den Wiener Zeitschriften des Vormärz. Wien, 1992. (<i>Fried, István</i>)	111
Die Wiener Tageszeitungen. Bd. 3. Frankfurt am Main etc. 1992. (<i>Rózsa, Mária</i>)	112
Documenta Pragensia. C. XI/1–2. Praha, (1992.) (<i>Monok, István</i>)	115